عباس بن علی

معروف به ابوالفضل، جلوه ایثار و جوانمردی و تجسم شجاعت و کرامت است. او برادر امام‌حسین(ع) و فرمانده و پرچمدار سپاه ایشان در روز عاشورا بود که جان خود را فدای امام زمان خویش کرد. مقام حضرت عباس به‌گونه‌ای است که امامان معصوم(ع) بر فداکاری آن بزرگوار تأکید فرموده‌اند.

عبدالله بن علی

فرزند امیرالمومنین(ع) و حضرت ام‌البنین بود عبدالله بن علی هنگام شهادت ۲۵سال داشت. قاتل او هانی بن ثبیت حضرمی بود. نام گرامی این شهید در زیارت ناحیه مقدسه و زیارت رجبیه آمده است.

عثمان بن علی

از فرزندان امام علی(ع) و حضرت ام‌البنین است که پس از برادرش عبدالله متولد شد و هنگام تولدش، امیرالمومنین فرمود: به یاد برادرم، «عثمان بن مظعون» او را «عثمان» نامیدم.

جعفر بن علی بن ابی‌طالب

فرزند امام علی(ع) و حضرت ام‌البنین است. به روایتی بعد از رجزخوانی جعفر، تیری به وسیله خولی اصبحی پرتاب شد و به پیشانی یا چشم ایشان اصابت کرد و به روایت دیگر هانی بن ثبیت حضرمی او را به شهادت رساند؛ بنابراین شاید زننده تیر، خولی، ولی جداکننده سر، هانی بوده است.

ابوبکر بن علی

از فرزندان امیرالمؤمنین علی(ع) است که نامش محمداصغر یا عبدالله و مادرش لیلی دختر مسعود بن خنظله بن زید مناه بنی‌تمیم بود.

علی بن حسین

مشهور به «علی‌اکبر»، فرزند بزرگ حضرت سیدالشهدا(ع) است که در روز عاشورا در کربلا به شهادت رسید. هنگام دفن شهدای کربلا، پیکر مطهر حضرت علی‌اکبر در پایین پای پدر بزرگوارش مدفون شد، برای همین مرقد مطهر امام‌حسین(ع) «شش گوشه» است.

عبدالله بن حسین

مشهور به «علی اصغر»، فرزند شیرخوار امام‌حسین(ع) بود که در واقعه کربلا به شهادت رسید. ما شیعیان حضرت علی‌اصغر را هم «باب الحوائج» می‌دانیم و به او متوسل می‌شویم. در زیارت ناحیه مقدسه با عبارت «أَلسَّلامُ عَلَی الرَّضیعِ الصَّغیر» به او سلام داده شده است. نام مادر حضرت علی‌اصغر، در اکثر منابع، رباب دختر امرئ‌القیس است.

قاسم بن الحسن

فرزند امام حسن(ع) است که به هنگام شهادت ۱۳سال داشت. در شب عاشورا وقتی حضرت قاسم از امام‌حسین(ع) سؤال کرد که او هم از شهدا خواهد بود یا خیر؟ امام نظر او را درباره مرگ پرسید و قاسم بن‌الحسن جمله معروف «احلی من‌العسل» (شیرین‌تر از عسل) را برای توصیف شهادت درنظر خود بر زبان آورد.

عبدالله بن الحسن

فرزند امام حسن مجتبی(ع) است. در زیارت منسوب به ناحیه مقدسه، بر این شهید بزرگوار درود و تهنیت و بر قاتلش لعن و نفرین فرستاده شده است. عبدالله پس از شهادت عون بن عبدالله جعفر، عازم میدان شد به وسیله هانی بن ثبیت حضرمی به شهادت رسید.

بازخوانی نام
و سیره شهدای کربلا

در دلم افتاده هفتاد و دو نور

نهضت عاشورا بخشی از راز ماندگاری خود را مدیون شهیدان کربلاست

علی‌الله سلیمی، روزنامه‌نگار

نهضت عظیم عاشورا بخشی از راز ماندگاری خود را مدیون شهیدان کربلاست که در رکاب سیدوسالار شهیدان، اباعبدالله الحسین(ع) تا پای جان ایستادند و در یک نبرد نابرابر با سپاه عمربن‌سعد جنگیدند و به شهادت رسیدند تا واقعه عاشورای سال ۶۱هجری قمری به‌عنوان سندی از مظلومیت شهیدان کربلا برای همیشه در تاریخ ثبت شود. شهیدان کربلا معمولا به ۲گروه بنی‌هاشم (وابستگان امام‌حسین(ع)) و یارانش (به جز بنی‌هاشم) تقسیم می‌شوند. تعداد شهدای کربلا بنا بر مشهور ۷۲تن و با شمارش دقیق بیش از این تعداد است. البته تعداد دقیق شهدای کربلا مشخص نیست، اما آنچه درباره تعداد شهدای کربلا مبرهن است ۷۲تن ذکر شده است. شاید منشأ این شهرت، گفتار شیخ مفید در الارشاد باشد که تعداد سرهای جداشده شهدای کربلا را (به جز سر امام‌حسین (ع)) ۷۲سر دانسته که به دستور عمربن‌سعد به کاخ ابن‌زیاد فرستاده شد. احتمالا در طول زمان تعداد سرهای شهدا به‌عنوان تعداد شهدای کربلا مشهور شده باشد و کسانی که سرهایشان بر بدنشان مانده است در سخن از تعداد شهدای کربلا به‌حساب نیامده‌اند. با این حال، آشنایی با نام و مشخصات ۷۲تن از شهدای کربلا در سالروز واقعه عاشورا فرصتی برای تأمل و تعمق در سیره این شهیدان است که از آنان در تاریخ همواره به‌عنوان یاران وفادار امام‌حسین(ع) در واقعه عاشورا یاد می‌شود.

بریر بن خضیر همدانی

از رزم‌آوران کارآمد واقعه کربلا به شمار می‌آید که سیره‌نویسان و مقتل‌نگاران از «بُریر بن خضیر» با عنوان‌های گوناگون بریر بن خضیر، بدیر بن خضیر، بریر بن حصین، بریر بن خضیر نیز یاد کرده‌اند. وی از خاندان بنی مشْرَق از قبیله هَمْدان و ساکن کوفه بوده و در روزگار امامت امام علی(ع) از اصحاب آن حضرت و از بزرگان کوفه به‌شمار می‌رفت.

عمار بن حسان الطائی

پدرش از یاران امام علی(ع) بود، در جنگ جمل شرکت کرد و در جنگ صفین به شهادت رسید. نواده او، عبدالله بن احمد هم از علما و راویان شیعه است. عمار بن حسان از شهدای کربلاست که نامش در زیارت ناحیه مقدسه هم آمده است. وی از شیعیان خالص و از شجاعان معروف بود. از مکه همراه امام به کربلا آمد و در پیش روی آن حضرت به شهادت رسید.

نعیم بن عجلان الانصاری

او از طایفه خزرج بود و ۲برادرش از یاران امام علی(ع) و مدافعان آن حضرت در صفین بودند. او از کوفه همراه نیروهای عمر سعد به کربلا آمد، ولی شبانه به یاران امام‌حسین(ع) پیوست. بر اساس اسناد تاریخی نعیم در روز عاشورا در حمله نخست شهید شد. نام او در زیارت ناحیه مقدسه و زیارت رجبیه آمده است.

زهیر بن قین بجلی

از بزرگان کوفه و از طرفداران خلیفه سوم عثمان بن عفان بود. او در برخی جنگ‌های مسلمانان در زمان عثمان، فرماندهی سپاه اسلام را بر عهده داشت. بر اساس اسناد تاریخی زهیر سرانجام در راه بازگشت از مکه در پی دعوت امام‌حسین(ع)، به آن حضرت پیوست و در واقعه کربلا به فیض شهادت رسید.

جندب بن حجیر الخولانی

«جندب بن حجیر» یکی از شهدای کربلا در روز عاشوراست. برخی نام او را «جندب بن حجر» نوشته‌اند. جندب از چهره‌های بارز شیعه در کوفه و از یاران امام علی(ع) بود. او قبل از رسیدن سپاه حر به کاروان امام‌حسین(ع)، از کوفه بیرون آمد و به کاروان حسینی پیوست. شهادتش را در حمله اول نوشته‌اند. نام «جندب بن حجیر» در زیارت رجبیه هم آمده است.

جابر بن الحارث السلمانی

نام او را جناده، حباب، حیان و حسان هم گفته‌اند. وی از شخصیت‌های شیعه در کوفه بود که در نهضت مسلم بن عقیل هم مشارکت داشت و پس از شهادت ایشان همراه گروهی به‌سوی امام‌حسین(ع) حرکت کردند و پیش از رسیدن آن حضرت به کربلا، به او پیوستند. هر چند لشکر حر می‌خواستند مانع پیوستن او به امام‌حسین(ع) شوند، ولی نتوانستند.

مجمع بن عبدالله العائذی

به گفته برخی، تابعی و از یاران حضرت امام علی(ع) بود که در جنگ صفین شرکت داشت. وی همراه فرزندش عائذ و عمر بن خالد و جناده بن حارث و غلام عمر بن خالد از کوفه برای یاری امام‌حسین(ع) بیرون آمدند و در عُذَیب الهجانات به آن حضرت پیوستند. روز عاشورا در آغاز جنگ، وی همراه ۳ تن دیگر، شجاعانه جنگیدند و در یک نبرد سخت هر ۴تن به شهادت رسیدند.

عمرو بن قرظه انصاری

پدرش از اصحاب پیامبر(ص) و امام علی(ع) و برادر عمرو، در روز عاشورا در سپاه عمر سعد بود. چند روز قبل از عاشورا، امام‌حسین(ع) توسط عمرو بن قرظه به عمر سعد پیغام داد تا شبانه با یکدیگر دیدار کنند. در کتاب لهوف آمده که عمرو در روز عاشورا از امام‌حسین(ع) اجازه جنگ گرفت و به میدان رفت و به شهادت رسید.

جوین بن مالک تیمی

نامش را «جویر بن مالک» یا «حوی بن مالک» نقل کرده‌اند. در «زیارت الشهداء» با عبارت «اَلسَّلَامُ عَلَی جُوَینِ بْنِ مَالِک الضُّبَعِی» از او یادشده. علامه مامقانی می‌گوید: وی در آغاز همراه عمر سعد به کربلا آمد. اما پس از آنکه شرایط آن حضرت از سوی ابن‌سعد پذیرفته نشد، همراه شماری به‌سوی امام رفت و به ایشان پیوست.

جبله بن علی الشیبانی

وی در جنگ صفین، در رکاب امیرالمومنین(ع) حضور داشت. جبله در قیام مسلم بن عقیل در کوفه همراه او بود. پس از شهادت مسلم، نزد قبیله خود رفت و پنهان شد و آنگاه که امام‌حسین(ع) به کربلا آمد، خود را به آن حضرت رساند و در رکابش جنگید و در حمله اول روز عاشورا به شهادت رسید. نام او در ضمن نام‌هایی که در زیارت ناحیه مقدسه ذکر شده، آمده است.

سعد بن عبدالله

«سعد بن عبدالله غلام عمرو بن خالد اسدی صیداوی» به همراه مولای خودش و گروهی دیگر، به یاران امام‌حسین(ع) ملحق شد. هنگامی به امام پیوستند که بعد از دیدار با حر بن یزید ریاحی که پیش از رسیدنشان به کربلا انجام گرفته بود، دچار رنج و اندوهی شده بود. حر تصمیم گرفته بود که از ملحق شدن آنها به کاروان امام‌حسین(ع) ممانعت کند، ولی نتوانست.

نافع بن هلال

دلاور، قاری قرآن، کاتب و از حاملان حدیث و از اصحاب امیرالمومنین(ع) بود. وی پیش از شهادت مسلم بن عقیل، مخفیانه از کوفه بیرون رفت و به استقبال امام شتافت، سپس همراه امام‌حسین(ع) به کربلا رفت. وی در کربلا همراه عباس(ع) در آوردن آب به خیمه‌ها مشارکت داشت. کوفیان او را محاصره و زنده دستگیر کردند. شمر او را گرفته نزد عمر سعد برد.

عبدالله بن عمیر بن جناب الکلبی

جزو نخستین شهداست. وی که کنیه‌اش ابووهب بود، جوانی دلاور و حماسی از شیعیان کوفه به‌شمار می‌رفت. عبدالله به کوفه آمده، در نزدیکی بئرالعبد خانه‌ای گرفت و با همسرش به آنجا منتقل شد. در آستانه واقعه کربلا آن دو شبانه از کوفه بیرون رفتند و شب هشتم محرم به کاروان حسین(ع) در کربلا پیوستند.

حجاج بن مسروق الجعفی

منسوب به جعفی بن سعد، عشیره‌ای از «مذحج» و از عرب قحطان (یمن و عرب جنوب) است. در زیارت ناحیه از وی چنین یادشده: «السّلامُ عَلَی حَجّاجِ بْنِ مَسْرُوقِ الْجُعْفِی» در تاریخ طبری، بحارالانوار و مَقتل الحسین خوارزمی هم آمده است. حجاج پس از گفت‌وگو با سیدالشهدا، به میدان رفت و به قولی ۲۵تن را به هلاکت رساند. سرانجام خودش هم به شهادت رسید.

جون بن حوی

غلام سیاه چهره‌ای از اهالی نوبه بود که حضرت علی(ع) او را خریده و به ابوذر غفاری بخشیده بود. جون پس از شهادت مولایش ابوذر، به مدینه برگشت و ابتدا در خدمت امیرالمؤمنین(ع) قرار گرفت؛ سپس در خدمت امام حسن(ع) و بعد از ایشان در خدمت امام‌حسین(ع) بود تا اینکه در واقعه عاشورا به شهادت رسید.

مسلم بن عوسجه

نخستین شهید عاشورا در میان یاران امام‌حسین(ع) است. وی مردی شب‌زنده‌دار و اهل عبادت بود که در مسجد کوفه در کنار ستونی همواره به عبادت می‌پرداخت. در روز عاشورا، عمرو بن حجاج از فرماندهان جناح راستِ لشکر دشمن، به سپاه امام حمله کرد و سپاهیانِ حق و باطل ساعتی با هم درگیر شدند. او پس از نبردی شجاعانه سرانجام به شهادت رسید.

حبیب بن مظاهر اسدی

او و چند نفر دیگر از شیعیان، نخستین نامه را پس از مرگ معاویه به امام‌حسین(ع) نوشتند و آن حضرت را به کوفه دعوت کردند. پس از شهادت مسلم بن عقیل و بیعت‌شکنی مردم کوفه، حبیب همراه مسلم بن عوسجه مخفیانه از کوفه خارج شدند و خود را در کربلا به امام‌حسین(ع) رساندند. حبیب بن مظاهر در روز عاشورا، مبارزه جانانه‌ای کرد.

قیس بن مسهر صیداوی

وی بارها از کوفه برای امام پیام برد و پیام امام را برای کوفیان، باز آورد. تا اینکه در آخرین ماموریت خود، توسط حُصَین بن تمیم (نُمَیر)، دستگیر و به دستور ابن‌زیاد به شهادت رسید. نام قیس در «زیارت رجبیه» و «زیارت ناحیه» - که زیارت‌نامه‌های امام‌حسین(ع) و شهدای کربلا هستند- چنین آمده است: السلام علی قیس بن مسهر صیداوی!

حلاس بن عمرو راسبی

در زمان امام علی(ع) در کوفه رئیس مأموران انتظامی این شهر بود. نام او به‌صورت «خلاس» و «حلاش» هم آمده است. حلاس و برادرش نعمان، به همراه عمر بن سعد به کربلا آمدند، اما بعد از اینکه عمر سعد پیشنهادهای امام‌حسین(ع) را رد کرد و آماده کارزار با آن حضرت شد، شبانه به اردوگاه امام(ع) پیوستند. حلاس بن عمرو در حمله اول به شهادت رسید.

حر بن یزید ریاحی

فرمانده بخشی از سپاه عبیدالله بن زیاد در واقعه کربلا بود که به سبب ندامت از اقدام خود و پیوستن به امام‌حسین(ع)، نزد شیعیان حرمتی خاص دارد. حر تا روز عاشورا در سپاه عمر سعد بود، اما صبح عاشورا وقتی فهمید کار جنگ با حسین بن علی(ع) جدی است، از اردوگاه عمر سعد جدا شد و به کاروان امام‌حسین(ع) و جبهه حق پیوست. حر با اذن امام به میدان رفت.

زاهر بن عمرو الکندی

از دوستان و یاران عَمرو بن حَمِق خُزاعِی است. در برخی منابع آمده که وی همان زاهر (بن عمرو یا اسود) اسْلَمی است که در بیعت شجره و جنگ خیبر حضور داشت و فرزندش «بحزاه» به واسطه او از رسول خدا(ص) نقل روایت کرده است. زاهر در سال شصتم هجری در موسم حج به محضر امام‌حسین(ع) شرفیاب شد و همراه آن حضرت به کربلا آمد و روز عاشورا، در حمله نخست افتخار شهادت یافت.

حنظله بن اسعد شبامی

یکی از بزرگان شیعه در کوفه و مردی فصیح، شجاع و قاری قرآن بود. شبام، نام طایفه‌ای از همدانیان است. او هنگامی که امام‌حسین(ع) به کربلا رفت، به سپاهش پیوست و در رکاب آن حضرت به شهادت رسید. نام حَنْظَلَه بن أسعَد شِبامی در زیارت ناحیه مقدسه آمده است. حنظله جزو شهدایی است که تا اواخر جنگ زنده بود.

یزید بن حُصَین هَمْدانی مشرقی

در جنگ‌ها یاد و نامی داشت. او با مسلم بن عقیل بیعت کرد و هنگامی که مسلم شهید شد از کوفه خارج و خود را به امام‌حسین(ع) رساند و پیوسته با آن حضرت بود. وقتی آب را بر اردوگاه امام‌حسین(ع) بستند، با اجازه امام(ع)، نزد عمر سعد رفت و با او در این‌باره به گفت‌وگو پرداخت که شاید از این کار دست بردارد، اما سخنانش اثر نکرد.

عمران بن کعب بن حارثه الاشجعی

از اصحاب امام‌حسین(ع) است و نام او و پدرش را به اختلاف عمرو بن کعب، عَمَرَ بْن ابی کعب و عمران بن کعب و عمران بن ابی کعب نقل کرده‌اند. عمران بن کعب از شهدای کربلاست که در حمله اول به درجه شهادت رسید. شیخ طوسی او را در زمره یاران امام‌حسین(ع) شمرده است.

جعفر بن عقیل بن ابی‌طالب

سن وی را هنگام شهادت ۲۳سال گزارش کرده‌اند. مولف الفتوح، آورده که پس از عبدالله بن مسلم، جعفر بن عقیل بن ابی‌طالب، به میدان نبرد آمد. ابن شهرآشوب نیز در المناقب، آورده که جعفر بن عقیل به میدان آمد، آن‌گاه، ۲نفر و بنا بر قولی، ۱۵ نفر جنگجو- از لشکر عمر سعد- را کشت. سپس بِشْر بْن سَوْط همدانی او را کشت.

ابوبکر بن حسن

یکی از فرزندان امام حسن(ع) و یکی دیگر از شهداست. مادر او ام‌ولد بود. ابوبکر از مدینه همراه عمویش امام‌حسین(ع) به کربلا رفت و روز عاشورا پس از شهادت قاسم بن حسن، خدمت سیدالشهدا رسید و اجازه میدان طلبید و به میدان رفت و پس از نبردی دلاورانه به شهادت رسید. سن او را هنگام شهادت ۳۵سال گفته‌اند.

عون بن عبدالله

پسر عبدالله جعفر بن طیار و مادرش زینب کبری(س)، دختر امیرالمؤمنین(ع) بود و در زیارت ناحیه مقدسه، از او یادشده است. عون بعد از شهادت برادرش محمد، عازم میدان جهاد شد و پس از رشادت‌های چشمگیر عون و به هلاکت رسانیدن ۲۱نفر از دشمن، شخصی به نام «عبدالله قُطبه الطائی» با شمشیر به او حمله کرد که با ضربه او، عون به شهادت رسید.

محمد بن عبدالله

پسر عبدالله بن جعفر است. بر پایه گزارش منابع معتبر، مادر او خَوصا، دختر خَصَفه بن ثقیف بن ربیعه است. در مناقب ابن‌شهرآشوب نوشته شده: محمد بن عبدالله بن جعفر وقتی به میدان پا نهاد، ۱۰تن را کشت و عامر بن نَهشَل تمیمی، او را به شهادت رساند.

عبدالرحمان بن عقیل

فرزند عقیل بن ابی‌طالب و داماد امام علی(ع) بود و همسرش خدیجه نام داشت. او در واقعه کربلا در کنار پسر عمویش امام‌حسین(ع) جنگید تا به شهادت رسید. قامتش به‌گونه‌ای بود که به‌گفته لباب‌الأنساب «رمح عقیلی (نیزه خانواده عقیل)» نامیده می‌شد. وی هنگام شهادت ۳۵ساله بود.

محمد بن ابی سعید بن عقیل

بنا به نقل ابصار العین ۵نفر از شهدای کربلا به سن بلوغ نرسیده بودند، یکی از آنان محمد بن ابی سعید بن عقیل بود که ۷سال داشت. به نقل مرحوم مامقانی وقتی امام‌حسین(ع) به زمین افتاد و دشمن به خیمه‌ها حمله‌ور شد، محمد بن ابی سعید از خیمه بیرون آمد که به‌دست لقیط بن ایاس یا (یاسر) جهنی به شهادت رسید.

عبدالله بن مسلم بن عقیل

فرزند مسلم بن عقیل و مادرش رُقَیه دختر امیرالمومنین امام علی(ع) بود. سن او هنگام شهادت، ۲۶سال گزارش شده است. برخی وی را نخستین شهید خاندان پیامبر(ص) دانسته‌اند و بر پایه گزارش شماری از منابع دینی به‌جا مانده، وی پس از علی‌اکبر(ع) به شهادت رسیده است.

عمرو بن عبدالله کعب همدانی صائدی

معروف به «ابوثمامه صائدی» یا «صیدوای» از بزرگان شیعه و از یاران امام علی(ع) و فرزندان آن حضرت است. او با نافع بن هلال، مخفیانه از کوفه بیرون رفت و در راه مکه به کربلا، به امام‌حسین(ع) پیوست و همراه آن حضرت، به کربلا رفت. ابوثمامه پس از مالک بن دودان با سیدالشهدا(ع) خداحافظی کرد و به میدان جنگ تاخت.

انس بن حرث کاهلی

اصحاب پیامبر(ص) و از برجستگان شیعه و از شیوخ بزرگ کوفه بود. کاهلی منسوب به بنی کاهل، تیره‌ای از قبیله بنی‌اسد بن خزیمه از اعراب عدنانی شمال شبه جزیره است. برخی پیوستن انس بن حارث به امام‌حسین(ع) را در مکه دانسته و برخی دیگر در کربلا و شبانه می‌دانند. او در واقعه عاشورا پس از کشتن ۱۸نفر به شهادت رسید.

عبدالله بن عقیل بن ابی‌طالب

ملقب به عبدالله اکبر از شهدای بنی‌هاشم در واقعه کربلاست. مادرش ام‌البنین بوده است. عبدالله بن عقیل در روز عاشورا در رکاب امام‌حسین(ع) به شهادت رسید. در منابع مختلف نام او به‌عنوان یکی از شهدای واقعه کربلا ذکر شده است.

مسلم
فرزند عقیل بن ابی‌طالب

پسرعموی امام‌حسین(ع) و نماینده اعزامی آن حضرت از مکه به کوفه برای بررسی اوضاع و بیعت گرفتن از مردم بود. او به‌علت خیانت کوفیان در کوفه بی‌یاور ماند و عاقبت به چنگ عبیدالله بن زیاد لعنت‌الله گرفتار شد و به شهادت رسید. مسلم، فرزند عقیل بود و عقیل نیز فرزند بزرگ ابوطالب است. با این حساب، مسلم بن عقیل، برادرزاده علی بن ابی‌طالب(ع) و پسرعموی سیدالشهدا(ع) است.

کنانه بن عتیق التغلبی

پیرمردی بود که در حمله نخست به شهادت رسید. وی از قهرمانان کوفه و از عابدان و قاریان آن شهر بود و در ایامی که سیدالشهدا(ع) به کربلا رسید، خود را به آن حضرت رساند و در روز عاشورا به‌گفته برخی در فاصله میان حمله نخست تا ظهر جنگید و شهید شد و برخی دیگر گفته‌اند در همان حمله نخست به درجه شهادت نایل آمد. نامش در زیارت ناحیه مقدسه هم آمده است.

سالم مولی عامر بن مسلم

غلام عامر بن مسلم عبدی و از شیعیان اهل بصره و از تابعین مورد اطمینان بود. نام کامل او سالم بن ابوالجعد است. نامش در زیارت ناحیه مقدسه آمده است. سالم به همراه مولای خود عامر بن مسلم عبدی و یزید بن ثبیط عبدی که از اهالی بصره بودند، در منزلگاه ابطح در نزدیکی مکه به امام‌حسین(ع) پیوستند. او در کربلا به شهادت رسید و نامش در زیارت‌الشهدا آمده است.

مسعود بن الحجاج التیمی

او و پسرش (عبدالرحمان بن حجاج) در حمله اول به شهادت رسیدند. برخی گفته‌اند او همراه فرزند خود عبدالرحمن و در زمره یاران ابن‌سعد از کوفه به کربلا آمد، ولی در روز هفتم و پیش از آغاز جنگ خود را به امام‌حسین(ع) رساند، سلام کرد و در صف یاران آن حضرت قرار گرفت. او جنگجویی شجاع و نام‌آور بود و در نخستین حمله دشمن به شهادت رسید. نامش در زیارت ناحیه مقدسه هم آمده است.

مالک بن عبدالله بن سریع الجابری

«مالک بن عبدالله بن سریع» و پسر عمویش «سیف بن حارث بن سریع»، در کربلا به حسین بن علی(ع) پیوستند و عصر عاشورا، در لحظاتی که سپاه کوفه به خیمه‌گاه امام‌حسین(ع) نزدیک شده بودند، اجازه میدان گرفته، جنگیدند و شهید شدند.

عبدالرحمن بن عروه الغفاری

او و برادرش عبدالله، که هر دو در کربلا شهید شدند، از اشراف و شجاعان کوفه بودند و به خاندان پیامبر(ص) عشق می‌ورزیدند. این دو برادر با هم از کوفه به کربلا رفتند. هر دو با هم روز عاشورا از سیدالشهدااذن پیکار گرفتند. در رفتن به میدان نبرد، از هم سبقت می‌جستند. هنگام جنگ، هر کدام‌یک مصرع از رجز را می‌خواند و نفر دیگر، مصرع دوم شعر را تمام می‌کرد. این دو برادر با هم به شهادت رسیدند.

بشیر(بشر) بن عَرو حضرمی کندی

به همراه پسرش محمد در کربلا به امام‌حسین(ع) پیوست. در روز عاشورا به او خبر رسید که پسر دیگرش در مرز ری اسیر شده است. امام‌حسین(ع) ضمن برداشتن بیعت خود از بشیر خواست تا برای رهایی پسرش برود، ولی او با توجه به تعداد اندک یاران امام، این پیشنهاد را نپذیرفت.

وهب بن عبدالله

به گفته برخی از مورخان، وهب و همسر و مادرش نصرانی بودند و در راه کربلا در ثعلبیه به‌دست امام‌حسین(ع) مسلمان شدند. وهب در روز عاشورا ۲۵ سال داشت. در این زمان از دامادی‌اش ۱۷روز می‌گذشت. وی پس از بریر با عمرو بن مطاع به میدان رفت. وی در میدان نبرد، شماری از سپاهیان دشمن را کشت و به شهادت رسید.

سیف بن الحارث بن سریع الجابری

«سیف بن الحارث بن سریع الجابری» از شهدای جوان کربلاست. وی و پسرعمویش مالک بن عبدالله از کوفه آمده و در کربلا به امام‌حسین(ع) پیوستند. روز عاشورا، پس از شهادت حنظله بن قیس، هنگامی که دشمن به خیمه‌گاه امام‌حسین(ع) نزدیک شده بود، گریان خدمت امام رفتند و اذن میدان طلبیدند.

شبیب بن عبدالله

یکی دیگر از شهدای کربلاست. وقتی «سیف» پسر «حرث» و «مالک» پسر «عبدالله» به امام‌حسین(ع) ملحق شدند، «شبیب» غلام حرث هم آنها را همراهی می کرد. او مردی شجاع و جنگاور بود. ابن شهرآشوب گزارش کرده که شبیب در حمله نخستین که پیش از ظهر روز عاشورا به وقوع پیوست به شهادت رسید.

عبدالرحمان بن عبدالله ارحبی

به همراه قیس بن مسهر و عماره بن عبید سلولی، دومین دسته نامه‌های کوفیان را به امام‌حسین(ع) رساندند. امام‌حسین(ع) او را همراه مسلم بن عقیل راهی کوفه کرد. عبدالرحمن پس از شهادت مسلم به کاروان امام سوم پیوست و روز عاشورا در حمله نخست به شهادت رسید.

حجاج بن زید (بدر) تمیمی سعدی

پس از نامه امام‌حسین(ع) به اشراف بصره که آنان را به‌سوی خود دعوت کرد، مسعود بن عمرو ازدی (یکی از مخاطبان پنج گانه نامه امام‌حسین(ع))، نامه‌ای در حمایت خود و قبیله‌اش از حسین بن علی نوشت و آن را به حجاج بن زید سپرد. حجاج نامه را به امام‌حسین(ع) رساند و همراه وی ماند و در روز عاشورا در حمله نخست لشکر عمر بن سعد به شهادت رسید.

یا علی بن الحسین الشهید

منجح بن سهم

غلام امام سجاد(ع) بود که مادر منجح، کنیزی بود که امام‌حسین(ع) از نوفل بن حارث بن عبدالمطلب خرید. او با غلامی به نام سهم ازدواج کرد و منجح به دنیا آمد. امام‌حسین(ع) او را به خدمت امام سجاد(ع) درآورد. چون سفر کربلا پیش آمد، این مادر و فرزند از مدینه همراه امام‌حسین(ع) به کربلا آمدند. منجح روز عاشورا پس از نبردی دلیرانه به شهادت رسید.

عابس بن ابی‌شبیب الشاکری

به قولی همان «عابس بن شبیب» است. عابس، از رجال برجسته شیعه و مردی دلیر، سخنور، کوشا، تلاشگر و شب زنده‌دار از طایفه بنی‌شاکر بود. دلاوری‌های عابس بن ابی شبیب الشاکری در کربلا مشهور است. وی همراه هم‌پیمان خود «شوذب» در حماسه عاشورا به نبرد پرداخت و شهید شد.

قارب مولی‌الحسین

«قارب» غلام سیدالشهدا(ع) بود. مادرش فکیهه کنیز آن حضرت بود و در خانه رباب، همسر امام خدمت می‌کرد. قارب همراه امام از مدینه به کربلا رفت و روز عاشورا در رکاب امام‌حسین(ع) به شهادت رسید. نامش در زیارت ناحیه مقدسه، به‌صورت «قارب، مولی الحسین علیه‌السلام» و در نقل فُضَیل بن زبیر، «قارب الدِّئلی، مولی الحسین(ع)» آمده است.

شوذب غلام شاکر

از نامه‌رسانان مسلم بن عقیل به امام‌حسین(ع) بود. او همراه عابس بن ابی‌شبیب شاکری، نامه مسلم بن عقیل را از کوفه به مکه آورد و به امام‌حسین(ع) رساند و از مکه همراه امام به کربلا آمد. او در روز عاشورا پس از حنظله بن اسعد شبامی به شهادت رسید. نام وی در زیارت‌های رجبیه امام‌حسین(ع) و زیارت الشهدا که در آنها به شهیدان کربلا سلام داده شده، آمده است.

کردوس بن زهیر تغلبی

به کردوس بن ظهیر تغلبی یا کرش بن ظُهَیر یا کرش بن زهیر هم یادشده است. کردوس فرزند زهیر از یاران امام علی، امام حسن و امام‌حسین (ع) به شمار می‌آید. آنگاه که امام‌حسین(ع) به کربلا آمد، کردوس و برادرانش شبانگاه از کوفه بیرون رفتند و به کاروان آن حضرت پیوستند و روز عاشورا در حمله نخست به شهادت رسید.

نعمان بن عمرو الراسبی

وی اهل کوفه و از اصحاب امیرالمومنین(ع) بود. او و برادرش حلاس از نیروهای انتظامی حضرت امام علی(ع) در کوفه بودند. نعمان پس از شهادت مسلم بن عقیل(ع) و حاکم شدن جو خفقان بر کوفه، همراه پسر عمویش، در شمار لشکریان ابن‌سعد قرار گرفتند تا از شهر خارج شدند و در شب هشتم محرم به امام‌حسین(ع) پیوستند و سرانجام به شهادت رسیدند.

ضرغامه بن مالک تغلبی

از شیعیانی بود که در کوفه با مسلم بیعت کرد و پس از شهادت آن بزرگوار به لباس دشمن درآمد و همراه آنان از کوفه خارج شد و در کربلا به امام‌حسین(ع) پیوست. روز عاشورا در نبردی دلیرانه گروهی را مجروح کرد و جمعی را به هلاکت رساند. سرانجام در نبرد نخست و به قولی پس از نماز ظهر به فیض شهادت نایل شد.

عبدالله بن عروه الغفاری

نام «عبدالله بن عروه غفاری» را در شمار شهدای حمله اول در روز عاشورا آورده‌اند. بر اساس منابع تاریخی او و برادرش عبدالرحمن، از شجاعان و اشراف کوفه و صاحبان ولایت اهل‌بیت(ع) بودند و در کربلا خود را به حسین بن علی(ع) رساندند. هر دو با هم به میدان رفتند و جنگیدند و شهید شدند.

سعد غلام عَمرو(عُمر) بن خالد صیداوی

در روز عاشورا به همراه ۴نفری که در عذیب هجانات به امام‌حسین(ع) پیوسته بودند به لشکر عمر بن سعد حمله بردند، سپاهیان عمر سعد آنها را محاصره و ارتباط آنها را با یارانشان قطع کردند. در این هنگام عباس بن علی بر سپاه عمر سعد حمله برد و آنان را نجات داد، آنان بار دیگر حمله کردند و جنگیدند.

عبیدالله بن یزید العبدی

همراه برادرش عبدالله و پدرش (یزید بن ثبیط) از بصره به مکه رفتند و به کاروان امام‌حسین(ع) پیوستند. شهادتشان در حمله اول بود. نام این جمع در زیارت ناحیه مقدسه، همراه با سلام بر این ۳شهید چنین آمده است: «السلام علی عبدالله و عبیدالله، ابنی یزید بن ثبیت القیسی».

سیف بن مالک العبدی

«سیف بن مالک عبدی» از جوانان پرشوری بود که در بصره، در خانه بانوی بزرگ «ماریه بنت منقذ عبدی» جمع می‌شدند؛ زیرا خانه او پایگاهی برای شیعه بود. سیف بن مالک از بصره به کوفه آمد و از آن جا به کاروان امام‌حسین(ع) پیوست، سپس همراه امام به کربلا رفت و عصر عاشورا در نبرد تن به تن به شهادت رسید.

قاسم بن حبیب الازدی

از شیعیان شجاع کوفه بود. ابتدا با سپاه عمر سعد از کوفه بیرون آمد و چون به کربلا رسید، پیش از آغاز جنگ به امام‌حسین(ع) پیوست. نامش را جزو شهدای حمله اول ذکر کرده‌اند. بر اساس منابع تاریخی قاسم بن حبیب بن ابی‌بشر ازدی یا قاسم بن بشر در روز عاشورا، در حمله نخست، برابر دیدگان آن حضرت پس از نبردی سخت به شهادت رسید.

زهیر بن سلیم ازدی

نام وی را ظهیر هم گفته‌اند. برخی نام پدر وی را مسلم گفته‌اند. زهیر بن سلیم و خاندانش از یاران امام علی(ع) بودند. وی شب دهم محرم، آنگاه که احساس کرد لشکریان عمر سعد تصمیم قطعی برای جنگ با امام‌حسین(ع) دارند به جمع یاران آن حضرت پیوست و به نقل «مناقب ابن شهرآشوب»، روز عاشورا در حمله اول به شهادت رسید.

عبدالله بن یزید العبدی

او و برادرش عبیدالله، همراه پدرشان یزید بن نبیط، پس از آنکه اهل بصره نامه کمک‌خواهی سیدالشهدا(ع) را دریافت کردند، از بصره به کمک امام‌حسین(ع) رفتند تا به رسالت «نصرت امام» قیام کنند. آنها به نقلی در حمله اول در روز عاشورا شهید شدند. نام او و برادرش عبیدالله در زیارت ناحیه مقدسه آمده است.

یزید بن ثبیط (ثبیت) عبدی

به نام یزید بن نبیط، بدر بن رقید، بدر بن رقیط هم ضبط شده است. وی از اصحاب ابوالاسود دوئلی و از اشراف قبیله خود بود. وی همراه ۲پسرش عبدالله و عبیدالله از بصره آمدند و به‌علت بسته بودن راه‌ها با پیمودن بیراهه‌ها، در مکه خود را به امام‌حسین(ع) رسانده، به کاروان او پیوستند. روز عاشورا پسرانش در حمله اول و خودش در مبارزه تن به تن به شهادت رسیدند.

قاسط بن زهیر التغلبی

پیرمردی از طایفه بنی تغلب بن وائل بود. او و برادرانش مقسط و کردوس، هر۳ از اصحاب امیرالمومنین بودند. آنها پس از شهادت امام علی(ع) در کوفه ماندند. چون خبر آمدن حسین(ع) را به‌سوی کوفه شنیدند، شب عاشورا مخفیانه خود را به امام رساندند. هر۳ برادر روز عاشورا به شهادت رسیدند.

عمرو بن ضبیعه الضبعی

از سوارکاران دلیر کوفه بود که از کوفه همراه سپاه عمر سعد بیرون آمد، ولی در کربلا به یاران امام‌حسین(ع) پیوست و در رکاب آن حضرت شهید شد. علت پیوستن او به امام آن بود که دید سپاه کوفه نه شرایط امام را می‌پذیرد و نه می‌گذارد که وی از جایی که آمده، به همان جا بازگردد. نامش در زیارت ناحیه مقدسه هم آمده است.